

MEMORADNUM

DOTYCZĄCE REKOMENDACJI DZIAŁAŃ

JAKIE NALEŻY UWZGLĘDNIĆ W

DRUGIM KRAJOWYM PLANIE DZIAŁANIA NA RZECZ WDRAŻANIA

WYTYCZNYCH ONZ DOT. BIZNESU I PRAW CZŁOWIEKA W

ZAKRESIE SEKTORA SPORTOWEGO

Warszawa, 14 grudnia 2020 r.

ZAŁOŻENIA MEMORANDUM*

1. W 2011 r. Rada Praw Człowieka ONZ przyjęła *Wytyczne dotyczące biznesu i praw człowieka* (UN Guiding Principles on Business and Human Rights). W proces wdrażania tychże wytycznych aktywnie włączyła się Polska. Ministerstwo Rozwoju, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Cyfryzacji, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Pełnomocniki Rządu do spraw społeczeństwa obywatelskiego, Pełnomocnik Rządu do spraw Równego Traktowania, Państwowa Inspekcja Pracy i Urząd Zamówień Publicznych działając we współpracy z oraz przy wsparciu Ministerstwa Spraw Zagranicznych odpowiedzialnego za koordynację tegoż procesu, opracowały Krajowy Plan Działania na rzecz wdrażania *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka* na lata 2017 – 2020 („**Pierwszy KDP**”)¹, który od czasu zatwierdzenia go przez Radę Ministrów w maju 2017 r. jest realizowany przez administrację publiczną.
2. Ze względu na złożoność problematyki a także inicjatywy legislacyjne na poziomie międzynarodowym i europejskim, proces wdrażania *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka* nie zakończy się jednak w 2020 r. lecz będzie kontynuowany. Z tego też powodu zostały zainicjowane prace nad Drugim Krajowym Planem Działania na rzecz wdrażania *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka* („**Drugi KDP**”) na lata 2021-2024.
3. Sekcja ds. Praw Człowieka i Sportu („**Sekcja**”) działająca przy Polskim Instytucie Praw Człowieka i Biznesu („**Instytut**”), która na co dzień zajmuje się promowaniem zasad odpowiedzialnego biznesu w sektorze sportowym, dostrzega szansę jaką stwarza uspołnienie i koordynacja działań różnych organów administracji publicznej i instytucji w obszarze biznesu i praw człowieka, dzięki opracowaniu kompleksowego KPD, zgodnie z zasadami i wskazówkami opracowanymi przez ONZ.
4. W związku z powyższym Sekcja przygotowała rekomendacje działań, których realizacja w szczególności przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu może przyczynić się do kompleksowej implementacji *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka* w sektorze sportowym, a w rezultacie wzmocnić gospodarkę narodową, której sport jest istotnym sektorem.
5. Uwzględnienie w Drugim KDP postulatów zawartych w opracowanym przez Sekcję memorandum umożliwi intensyfikację działań mających na celu efektywną ochroną praw człowieka w sporcie i zrównoważony rozwój tej dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

* Memorandum zostało opracowane przez ekspertów_tki działających w ramach Sekcji Praw Człowieka w Sporcie, Polskiego Instytutu Praw Człowieka i Biznesu. Informacje o Sekcji znajdują się na stronie <https://pihrb.org/sekcje/>. Kontakt z autorami niniejszego memorandum jest możliwy pod adresem email: sport@pihrb.org.

¹ Informacje opublikowane na stronie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, pod poniżej wskazanym adresem internetowym, według stanu na dzień 14 grudnia 2020 r. <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/krajowy-plan-dzialania-na-rzecz-wdrazania-wytycznych-onz-dotyczacych-biznesu-i-praw-czlowieka-2017-2020>

ISTOTA REKOMENDACJI OPRACOWANYCH PRZEZ SEKCJĘ

6. W niniejszym opracowaniu, diagnozujemy podstawowe problemy z jakimi zmagają się sektor sportowy w związku z niepełną ochroną praw człowieka.
7. Niniejsze memorandum ma wspomóc proces implementacji *Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka* w sektorze sportowym, a tym samym przyczynić się do rozwoju sportu, jako sektora gospodarki, w którym:
 - A. przedsiębiorcy w niego inwestujący oraz podmioty nim zarządzające będą działać etycznie, transparentnie i w sposób społecznie odpowiedzialny;
 - B. zapewniony będzie dialog pomiędzy wszystkimi jego interesariuszami, tj. (i) związkami sportowymi i zrzeszonymi w nich klubami, (ii) zawodnikami i trenerami oraz ich agentami, (iii) sponsorami, agencjami marketingowymi i mediami oraz innymi inwestorami działającymi na rynku sportowym, w celu rozwiązywania sporów i wypracowywania skutecznych i sprawiedliwych rozwiązań, a także kształcenia etycznych i kompetentnych kadr do zarządzania sektorem sportowym;
 - C. osoby fizyczne oraz osoby prawne będą miały zapewnione skuteczne narzędzia umożliwiające im realizowanie prawa do sądu i prawa do rzetelnego procesu;
 - D. realizowana będzie zasada równych szans.

SPECYFIKA SEKTORA SPORTOWEGO

8. Oprócz wartości społecznych, sport posiada swoją wartość ekonomiczną i stanowi znaczącą część gospodarki narodowej. Sektor sportowy w szerokim ujęciu obejmuje oprócz przychodów bezpośrednio wynikających z aktywności sportowej obywateli, także produkcję sprzętu i odzieży sportowej, przychody z działalności medialnej, z totalizatorów sportowych i zakładów wzajemnych opartych na wynikach rywalizacji sportowej, a także przychody z innych sektorów gospodarki narodowej wytwarzających dobra i usługi wykorzystywane w związku z działalnością sportową².
9. W krajach rozwiniętych sport jest istotnym źródłem PKB oraz źródłem zatrudnienia i utrzymania dla wielu osób. Wedle danych statystycznych sektor sportowy, w tym zwłaszcza transmisje wydarzeń sportowych i powiązane z tym usługi bazujące na wykorzystaniu wizerunków zawodników, generuje za 3% handlu światowego³. Sport stanowi ważną gałąź przemysłu i generuje przychody do budżetu państwa również w Polsce. Zgodnie z informacjami udostępnionymi przez Polski Instytut Ekonomiczny branża sportowa

² Raport wykonany na zlecenie I ze środków budżetowych Ministerstwa Sportu i Turystyki pt.: „*Rachunek Satelitarny Sportu dla Polski*” opracowany przez Instytut Statystyki Publicznej Główny Urząd Statystyczny w grudniu 2010 r., dostęp na 14 grudnia 2020 r., https://d1dmfej9n5lghm.cloudfront.net/msport/article_attachments/attachments/10708/original/Rachunek_Satelitarny_Sportu_dla_Polski.pdf?1334722000.

³ I. Blackshaw, *Concluding Remarks*, [w:] S. Weatherill (red.), *European Sports Law. Collected Papers*, Haga 2007, s. 355.

wniosła do gospodarki polskiej w 2018 r. prawie 10 mld zł wartości dodanej⁴. Natomiast, udział sportu w PKB w tymże roku w Polsce wyniósł 2,5 %, co stanowi trzeci największy wyniki w Unii Europejskiej, zaraz po Austrii i Niemczech⁵.

10. Sektor sportowy w Polsce, podobnie jak w innych państwach na całym świecie wyróżnia się na tle innych sektorów gospodarki. Zgodnie z uniwersalną zasadą „autonomii sportu” jest on zarządzany w sposób autonomiczny i co do zasady wolny od ingerencji państwowej, przez związki (federacje) sportowe, tj. organizacje pozarządowe, które posiadają jednak faktyczne uprawnienia władcze porównywalne do władzy organów administracji rządowej. Autonomia ta podlega pewnym ograniczeniom m.in. dlatego, że działalność sektora sportowego oparta jest często w znacznym stopniu o środki publiczne.
11. Głównym źródłem finansowania działalności polskich organizacji sportowych są środki publiczne. Zgodnie zaś z art. 16 ustawy o sporcie („u.s.”) nadzór nad działalnością polskich związków sportowych sprawuje minister do spraw kultury fizycznej. Ministrowi przysługuje prawo do podejmowania szeregu czynności nadzorczych. Zakresem nadzoru i kontroli jest objęta działalność polskich związków sportowych pod względem zgodności z przepisami prawa, postanowieniami statutu oraz postanowieniami regulaminów związków (art. 16 ust. 4 u.s.). Minister właściwy do spraw kultury fizycznej jest w ten sposób odpowiedzialny m.in. za respektowanie praw człowieka w sektorze sportowym.

PODSUMOWANIE PROPONOWANYCH DZIAŁAŃ

12. Specyficzna organizacja systemu sportowego sprzyja wprowadzaniu instytucji prawnych, których bezpośrednim celem jest obrona idei czystego sportu czy też autonomii sportu. Często skutkiem pośrednim stosowania niektórych instytucji bywa naruszenia podstawowych praw zawodników (praw człowieka). Polski sektor sportowy wciąż zmagają się z brakiem stosownych gwarancji chroniących prawa pracownicze zawodników, brakiem gwarancji realizacji prawa do rzetelnego procesu, nierównymi szansami oraz dyskryminacją kobiet, a także brakiem dialogu pomiędzy poszczególnymi interesariuszami tego specyficznego sektora. Aby eliminować te negatywne zjawiska, Sekcja rekomenduje podjęcie następujących działań:
 - A. Uelastyczenie przepisów k.p.c. dotyczących udziału organizacji pozarządowych w sprawach pracowniczych oraz w sprawach przedsiębiorców będących osobami fizycznymi;
 - B. Poszerzenie kompetencji PIP w zakresie nadzoru i kontroli podmiotów zatrudniających sportowców na podstawie umów cywilnoprawnych;
 - C. Zintensyfikowanie kontroli prowadzonych przez Państwową Inspekcję Pracy;

⁴ Polski Instytut Ekonomiczny, *Raport Polski Rynek Sportu. Wyzwania - wpływ społeczno-gospodarczy-trendy*. Dostęp na 10 grudnia 2020 r., https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2019/08/Raport_PIE-Sport-gospodarka.pdf

⁵ *Ibidem*.

- D. Włączenie w prace Społecznej Rady Sportu przedstawicieli działających w Polsce związków zawodowych zawodników oraz stowarzyszeń zrzeszających zawodników uprawiających poszczególne dyscypliny sportowe;
- E. Wspieranie rozwoju organizacji zawodniczych, tj. związków zawodowych sportowców oraz stowarzyszeń zrzeszających zawodników uprawiających poszczególne dyscypliny sportowe;
- F. Promowanie równego traktowania reprezentacji mężczyzn i kobiet, w tym zapewnienia tego samego poziomu zakwaterowania, transportu i płac;
- G. Wspieranie rozwoju drużyn i sportów kobiecych;
- H. Wspieranie inicjatyw na rzecz podnoszenia standardów dotyczących przestrzegania praw człowieka, w tym inicjatyw mających na celu wzmocnienie polityki równości, płci i różnorodności w sektorze sportowym;
- I. Publikacja katalogu dobrych praktyk dla związków sportowych w zakresie biznesu i praw człowieka.

PROBLEMY W SEKTORZE SPORTOWYM ORAZ REKOMENDACJE ZMIERZAJĄCE DO ICH WYELIMINOWANIA

I. Potrzeba ochrony praw zawodników jako słabszej strony sektora sportowego

Opis problemu

13. Działalność zawodowych sportowców polega na wykonywaniu pracy zarobkowej (osobistych, fachowych świadczeniach i wysiłkach świadczonych w zamian za wynagrodzenie, na rzecz drugiej strony, która wykorzystuje te świadczenia do własnych celów gospodarczych). Praca zarobkowa może zaś być wykonywana w ramach stosunku pracy, w rozumieniu k.p., lub w postaci osobistych usług świadczonych na własny rachunek (w ramach działalności gospodarczej). W tym pierwszym wypadku osoba świadcząca pracę działa w warunkach pełnego prawnego podporządkowania wobec podmiotu, który korzysta z jej pracy (pracodawcy). W drugim przypadku osoba świadcząca pracę w postaci usług działa na własny rachunek. Ponosi większe ryzyko, nie ma pewności stabilności zatrudnienia i wynagrodzenia oraz występuje wobec podmiotu korzystającego z jej pracy z pozycji kontrahenta.
14. Zdecydowana większość zawodników wykonuje swoją pracę w polskich klubach sportowych nie w ramach usankcjonowanej prawnie pełnej zależności właściwej dla stosunku pracy, lecz w bardziej elastycznych, handlowych ramach prawnych, jednak *de facto* bez pełnej niezależności właściwej dla typowej działalności gospodarczej - w ramach faktycznego uzależnienia od jednego lub kilku potężnych kontrahentów. Zawodowi sportowcy należą do grupy tzw. zależnych samozatrudnionych/usługodawców. Ze względu na faktyczną władzę związków sportowych oraz przysługującą im daleko posuniętą autonomię od lat zwraca się uwagę na potrzebę zapewnienia poszanowania praw podstawowych w sporcie oraz potrzebę należytej ochrony słabszej strony rynku sportowego – zawodników, a także innych profesjonalistów, dla których sport jest źródłem utrzymania (trenerów, fizjoterapeutów, itp.).

15. O konieczności zapewnienia ochrony tzw. zależnym samozatrudnionym przesądził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 2 czerwca 2015 r. (K 1/13).. Trybunał dostrzegł, że zjawisko świadczenia pracy w takiej postaci – w ramach prowadzonej na własny rachunek specyficznej (jednoosobowej) działalności gospodarczej jest coraz bardziej powszechne: Praca, w znaczeniu konstytucyjnym, pozostaje jednak pracą, także wtedy gdy świadczona jest w postaci usług wykonywanych na własny rachunek, w ramach osobistej działalności gospodarczej. Dlatego także osobom świadczącym pracę w taki sposób (szczególnego rodzaju przedsiębiorcom) powinno przysługiwać prawo do zakładania i przystępowania do związków zawodowych, o ile jest to uzasadnione ich sytuacją faktyczną (ich słusznymi interesami). Trybunałowi nie chodziło przy tym o osoby świadczące pracę w ramach stosunku pracy, któremu nadano jedynie pozory stosunku cywilnoprawnego. Trybunał orzekł, że praca w rozumieniu konstytucyjnym jest pojęciem szerokim, którego nie można sprowadzać do świadczeń wykonywanych na podstawie stosunku pracy w rozumieniu k.p. i które obejmuje także usługi świadczone poza tym stosunkiem, osobiście i na własny rachunek, przez samozatrudnionych. Skutkiem tego rozstrzygnięcia była głęboka reforma prawa o związkach zawodowych (ale np. nie kodeksu postępowania cywilnego).
16. Na problem braku odpowiedniej ochrony praw tzw. samozatrudnionych zwrócono już uwagę przy opracowywaniu pierwszego Krajowego Planu Działania implementującym Wytyczne ONZ ds. Biznesu i Praw Człowieka. Jego implementacja przyczyniła się do wprowadzeniem zmian legislacyjnych mających na celu rozszerzenie podmiotowego zakresu prawa koalicji w ustawie o związkach zawodowych.

Rekomendowane działania

17. Dokonane zmiany legislacyjne nie były jednak wystarczająco kompleksowe. W szczególności wciąż konieczna jest zmiana przepisów kodeksu postępowania cywilnego, które ograniczają możliwość podejmowania działań procesowych na rzecz pracowników przez organizacje pozarządowe jedynie do spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w tradycyjnym, wąskim znaczeniu tego słowa (art. 462 w zw. z art. 476 k.p.c.). Tymczasem prawo do dochodzenia swoich praw z pomocą organizacji związkowych (pozarządowych) jest istotne z punktu widzenia wszystkich pracowników w konstytucyjnym tego słowa znaczeniu, tj. wszystkich tych, którzy wykonują pracę zarobkową.
18. Kodeks postępowania cywilnego przyznaje prawo do skorzystania w sądzie z pomocy organizacji pozarządowej także osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą (art. 61 par. 3 k.p.c.)⁶. Niestety jest to ograniczone do roszczeń wynikających z działalności gospodarczej dochodzonych przeciwko innym przedsiębiorcom⁷. Jak zostało wskazane wyżej, niektórzy „zależni samozatrudnieni” (np. zawodowi sportowcy w sportach drużynowych, artyści itp.) mogą nie kwalifikować się łatwo do kategorii pracowników w wąskim znaczeniu tego słowa ani typowych przedsiębiorców i z tego powodu mogą być niesłusznie pozbawieni omawianej ochrony. Liczebność i znaczenie gospodarcze tej kategorii uczestników obrotu będzie tymczasem wzrastać w dobie „uberyzacji pracy” i „gospodarki platform”⁸.

⁶ PIHRB Report Series 1/2020- Podstawowa analiza obecnej sytuacji w Polsce dotyczącej dostępu do środków zaradczych w sprawach nadużyć związanych z działalnością przedsiębiorstw – Bartosz Kwiatkowski (red.), s. 22, dostępny na dzień 14 grudnia 2020 r., https://pihrb.org/wp-content/uploads/2020/05/PIHRB-Raport_dot.barrier_w_A2R-1-2020-final.pdf

⁷ Ibidem

⁸ Ibidem

19. W związku z powyższym, Sekcja postuluje wprowadzenie stosownych zmian legislacyjnych, których celem będzie uelastycznienie przepisów k.p.c. dotyczących udziału organizacji pozarządowych w sprawach pracowniczych oraz w sprawach przedsiębiorców będących osobami fizycznymi. Zmiany te powinny polegać na wprowadzeniu do kodeksu postępowania cywilnego nowej definicji „sprawy z zakresu prawa pracy”, która swym zakresem obejmie nie tylko spory powstałe na tle umowy o pracę w znaczeniu przepisów kodeksu pracy, lecz także tych które powstają w ramach wykonywania pracy zarobkowej na własny rachunek, w postaci usług.
20. Ponadto, Sekcja postuluje zintensyfikowanie kontroli prowadzonych przez Państwową Inspekcję Pracy oraz poszerzenie kompetencji PIP w zakresie nadzoru i kontroli podmiotów zatrudniających sportowców na podstawie umów cywilnoprawnych.

II. Brak instytucji umożliwiających skuteczną realizację prawa do sądu i rzetelnego procesu

Opis problemu

21. Specyfiką sektora sportowego jest posiadanie wewnętrznego wymiaru sprawiedliwości. Chęć zajmowania się sportem w sposób profesjonalny zazwyczaj połączona jest z koniecznością wyrażenia zgody na rozstrzygnięcie wiążących się z tym sporów przez instytucje funkcjonujące w ramach organizacji sportowych, w tym m.in. przez trybunały arbitrażowe. W ten sposób jurysdykcja sądów arbitrażowych narzucana jest często pod rygorem odmówienia dostępu do współzawodnictwa (nieprzyznanie licencji, sankcje dyscyplinarne). Taki sposób rozstrzygnięcia sporów sportowych ma wiele zalet i zasadniczo wydaje się pożądany, chociażby ze względu na fakt, iż instytucje te cechuje specjalizacja oraz szybkość rozstrzygnięć.
22. Niemniej jednak, wewnątrzwiązkowy wymiar sprawiedliwości zmagają się z licznymi problemami. Problemy te koncentrują się w głównej mierze wokół arbitrażu sportowego. W pierwszej kolejności należy wskazać, że osoby orzekające w instytucjach sportowego wymiaru sprawiedliwości powoływane są często wyłącznie przez kluby i związki sportowe. Zawodnicy natomiast są pozbawieni prawa do ich mianowania, co narusza zasadę równości stron postępowania.
23. Ponadto postępowania prowadzone przed sądami sportowymi nie zawierają takich ułatwień w dochodzeniu roszczeń, jakie są standardem w sprawach prowadzonych przez sądy powszechne. Koszty postępowania przed sądami arbitrażowymi są często dużo wyższe niż koszty postępowań przed sądami powszechnymi. Osoby, które chcą dochodzić swoich praw w ramach wewnętrznego wymiaru sprawiedliwości nie mogą skorzystać z prawa do zwolnienia z kosztów, pomocy pełnomocnika z urzędu, czy nawet zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Nie mogą być zastępowane przez organizacje pozarządowe. Prowadzi to do naruszenia prawa do sprawiedliwego procesu i rzetelnego rozpoznania sprawy przez niezależny sąd⁹.

⁹ Patrz: Sprawa Pechstein i Mutu przeciwko Szwajcarii ETPCz 40575/10 i 67474/10 oraz sprawa Riza i in. przeciwko Turcji ETPCz 30226/10, 17889/11, 17887/11, 17891/11, 5506/16.

Rekomendowane działania

24. Brak tych instytucji w regulaminach trybunałów arbitrażowych funkcjonujących przy polskich związkach sportowych powoduje ryzyko uchylania ich wyroków przez sądy powszechne przez wzgląd na brak realizowania prawa do rzetelnego procesu. Istotne jest, aby minister właściwy ds. kultury fizycznej, wydał wytyczne, które wskazywałyby związkom sportowym sposoby realizacji prawa do rzetelnego procesu. Wytyczne te mogłyby zawierać postulowane zmiany do regulaminów trybunałów arbitrażowych, w tym przyznanie organizacjom zrzeszającym zawodników zgłaszania kandydatów na arbitrów orzekających w tychże instytucjach, procedurę zwolnienia od kosztów sądowych, pomoc obrońcy z urzędu, a także prawo do bycia reprezentowanym przez organizacje pozarządowe. Dobrym wzorem mogą być tu tzw. Haskie Reguły Arbitrażowe dla Sporów dotyczących Biznesu i Praw Człowieka¹⁰.
25. Choć ustanawianie oraz realizacja reguł dyscyplinarnych we współzawodnictwie sportowym należy do wyłącznej kompetencji polskich związków sportowych (art. 13 ust. 1 pkt. 2 u.s.), to minister właściwy ds. kultury fizycznej sprawuje nadzór, aby działalność związków sportowych była zgodna z prawem. W ramach tego nadzoru minister jest uprawniony do żądania od polskich związków sportowych udzielenia pisemnych wyjaśnień dotyczących realizacji prawa do rzetelnego procesu w ramach zorganizowanego przez te związki wewnętrznego systemu sądownictwa.

III. Brak dialogu między interesariuszami sektora sportowego

Opis problemu

26. Organizacje zarządzające sportem nie współpracują z interesariuszami rynku sportowego. Co więcej, nie reagują należycie na prośby organizacji zrzeszających zawodników o kooperację. Na tę chwilę w Polsce ruch zawodniczy w Polsce koncentruje się wokół Stowarzyszenia Zawodników Hokeja na Lodzie, Polskiego Związku Piłkarzy oraz Związku Zawodowego Koszykarzy.
27. Problem ten w szczególności dał się we znaki w obecnej sytuacji wywołanej pandemią, kiedy to należało podjąć decyzje dotyczące nowych zasad funkcjonowania sektora sportowego. Poszukiwanie nowych rozwiązań powinno odbywać się w oparciu o dialog ze wszystkim interesariuszami sektora sportowego oraz z uwzględnieniem interesów każdej z grup interesariuszy.
28. Instytut, w porozumieniu z działającymi w Polsce organizacjami zawodniczymi, tj. Stowarzyszeniem Zawodników Hokeja na Lodzie, Polskim Związkiem Piłkarzy oraz Związkiem Zawodowym Koszykarzy, wystąpił z inicjatywą przeprowadzenia takiego dialogu na forum Sekcji. Instytut wystosował odpowiednie zaproszenia do Ministra Sportu oraz do naczelnej organizacji sportowej w kraju – Polskiego Komitetu Olimpijskiego, jednakże nie spotkały się one z pozytywną odpowiedzią. W rezultacie najważniejsze decyzje dotyczące sektora sportowego, w tym decyzje o zawieszeniu lub przedwczesnym zakończeniu rozgrywek, decyzje o redukcji wynagrodzeń, czy władczej ingerencji w stosunki umowne, zostały podjęte bez głosu ich reprezentantów.

¹⁰ <https://www.cilc.nl/project/the-hague-rules-on-business-and-human-rights-arbitration/>

Rekomendowane działania

29. Wszyscy interesariusze rynku sportowego w ramach prowadzonego pomiędzy sobą dialogu powinni mieć możliwość poszukiwania rozwiązań systemowych opartych o współpracę i wzajemne poszanowanie swoich słuszných praw i interesów.
30. 5 marca 2020 r. ówczesna Minister Sportu Danuta Dmowska – Andrzejuk powołała Społeczna Radę Sportu. Instytucją ta pełni rolę organu doradczego, w skład którego powołani przedstawiciele polskiego sportu m.in. trenerzy, nauczyciele akademicki, prawnicy, a także osoby reprezentujące wojsko, PFRON, PKPAR i wiele innych instytucji współpracujących na co dzień z Ministerstwem Sportu¹¹. Choć powołanie do tego organu otrzymało kilku zawodników wybranych dowolnie przez ówczesnego ministra właściwego do spraw kultury fizycznej, to w gronie tym zabrakło przedstawicieli rozwijających się organizacji zawodniczych (tj. związków zawodowych zawodników oraz stowarzyszeń reprezentujących zawodników zajmujących się profesjonalnym uprawianiem sportu).
31. Ważne jest również, by minister właściwy do spraw kultury fizycznej zwrócił uwagę sektora sportowego na istotną rolę tychże organizacji zawodniczych w rozwoju sektora sportowego oraz sam aktywnie wspierał ich działalność, chociażby poprzez zapraszanie ich do dyskusji w sprawach kluczowych dla sportu.

IV. Brak prawidłowej polityki równego traktowania prowadzący do dyskryminacji ze względu na płeć

Opis problemu

32. Kolejnym problemem charakterystycznym dla sektora sportowego jest brak prawidłowej polityki równego traktowania kobiet i mężczyzn, co w rezultacie skutkuje rozwojem dyskryminacji.
33. Sport to sektor tradycyjnie zdominowany przez mężczyzn. Dziewczynki i kobiety zdecydowanie rzadziej niż chłopcy i mężczyźni podejmują aktywność sportową. Różnice są największe w grupach młodszych wiekowo. Według Głównego Urzędu Statystycznego mężczyźni stanowią 74,8% ćwiczących w klubach sportowych. Wśród ogółu młodzieży ćwiczącej (71,3%), udział dziewcząt wyniósł zaledwie 28,4%¹². Jak słusnie zauważył Rzecznik Praw Obywatelskich, oprócz stereotypowego poglądu utożsamiającego sport z męskością do głównych przyczyn wykluczenia i samowykluczenia dziewcząt i kobiet z aktywności sportowej należy wskazać: niewystarczający dostęp do infrastruktury, czy nierówność w nagradzaniu osiągnięć sportowych.
34. Powyższe kwestie były w ostatnim czasie przedmiotem skarg indywidualnych do Rzecznika Praw Obywatelski jako niezależnego organu ds. równego traktowania. Jako przykład można wskazać skargę wniesioną przez klub sportowy działający pn. Diamonds Academy, który prowadził treningi piłkarskie dla dziewczynek w wieku od 4 do 16 lat, z wykorzystaniem boisk Orlik podległych Ośrodkowi Sportu i Rekreacji

¹¹ <https://www.gov.pl/web/sport/inauguracyjne-posiedzenie-spolecznej-rady-sportu>

¹² Informacja przywołana w wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 31 lipca 2019 r. do Prezydenta m.st. Warszawa Rafała Trzaskowskiego, dostępne na dzień 11 grudnia 2020 t. pod poniższym adres: <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Wystapienie%20do%20Prezydenta%20Warszawy%20ws.%20dostepności%20obiektów%20sportowych%20dla%20kobiet%20i%20dziewcząt.pdf>

w dzielnicy Mokotów 9, zarzucając dyskryminację drużyny dziewczęcej w dostępie do obiektu OSiR¹³. W toku podjętych czynności Rzecznik Praw Obywatelskich zauważył, że regulaminy udostępniania obiektów infrastruktury sportowej nie zawierają żadnych postanowień uwzględniających potrzeby wspierania partycypacji dziewcząt w sporcie¹⁴.

Rekomendowane działania

35. Konieczne jest podjęcie działań, aby zasada równouprawnienia kobiet i mężczyzn nie stanowiła tylko formalnej gwarancji, lecz znalazła odzwierciedlenie w praktyce. W tym celu należy zadbać o to, aktywizację kobiet w sektorze sportowym. Może to nastąpić poprzez wprowadzanie do regulaminów użytkowania obiektów sportowych postanowień dotyczących prowadzenia działań wyrównawczych wobec grup tradycyjnie marginalizowanych w sporcie.
36. Minister właściwy do spraw kultury fizycznej jako organ nadzorujący sektor sportowy powinien zatwierdzając statuty związków sportowych badać również czy te dokumenty zawierają stosowane zapisy o zakazie dyskryminacji ze względu na płeć, a także postanowienia umożliwiające pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie tego zakazu.
37. Istotne jest również zwiększenie udziału kobiet w procesach decyzyjnych dotyczących organizacji sektora sportowego zarówno na poziomie lokalnym i krajowym. Należy zatem rozważyć wprowadzenie parytetu płci w strukturach zarządczych związków sportowych.

WDROŻENIE ZALECEŃ ZAPREZENTOWANYCH W MEMORADNUM

I. Edukacja

38. Elementem niezbędnym wdrożenia wytycznych zaprezentowanych przez Sekcję jest edukacja i szerokie upowszechnianie standardów odnoszących się do odpowiedzialnego prowadzenia branży sportowej oraz organizowania sektora sportowego. Działania te powinny być adresowane zarówno do podmiotów zarządzających sportem (tj. władz związków sportowych, właścicieli klubów sportowych, pracowników administracji publicznej odpowiedzialnych za rozwój sportu w naszym kraju), przedsiębiorców inwestujących w sport, a także zawodników.
39. Wskazane jest także opracowanie katalogu dobrych praktyk dla związków sportowych oraz klubów sportowych w zakresie biznesu oraz praw człowieka, a także organizowanie szkoleń dla interesariuszy sektora sportowego.

¹³ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 31 lipca 2019 r. do Prezydenta m.st. Warszawa Rafała Trzaskowskiego, dostępne na dzień 11 grudnia 2020 t. pod poniższym adres: <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Wystąpienie%20do%20Prezydenta%20Warszawy%20ws.%20dostępności%20Obiektów%20sportowych%20dla%20kobiet%20i%20dziewcząt.pdf>

¹⁴ Ibidem

II. Monitoring

40. Implementacja Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka wymaga stałego monitorowania działań podejmowanych przez interesariuszy sektora sportowego. Monitorowanie może być realizowane przez poprzez:
- A. przygotowanie harmonogramu działań przez ministerstwo właściwe do spraw kultury fizycznej;
 - B. przygotowanie raportu dot. naruszeń praw człowieka w polskim sektorze sportowym na chwilę obecną oraz raportu końcowego według daty w jakiej przewiduje się zakończenie implementacji Drugiego KDP;
 - C. przygotowanie raportów pod kątem liczby szkoleń i seminariów upowszechniających Wytyczne ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka w zakresie biznesu i praw człowieka;
 - D. przygotowanie raportów dotyczących sytuacji kobiet w polskim sektorze sportowym.

Opracowanie:

Karolina Bartczak

adw. Stanisław Drozd